

4. Калькулятор визначення вартості послуги зі стандартного приєднання електроустановок замовника. Офіційний сайт національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг URL: <http://www.nerc.gov.ua/?calc>

5. Що варто знати про “конфлікт” між атомною та відновлюваною енергією. URL: <https://ecoaction.org.ua/renewables-vs-nuke.html>

6. Тарифи на відпуск електричної енергії, що виробляється на ТЕЦ URL: http://www.nerc.gov.ua/data/filearch/elektro/taryfy_na_vidpusk-elektro.pdf

7. Realising Value from Electricity Markets with Local Smart Electric Thermal Storage Technology <https://cordis.europa.eu/project/id/646116/results>

ВПЛИВ ІННОВАЦІЙ НА РЕАЛІЗАЦІЮ ПРИНЦИПІВ ДИДАКТИКИ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ ТА ФІНАНСІВ

Карпенко О. В., канд. екон. наук, професор, ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», м. Полтава, Плікус І. Й. канд. екон. наук, доцент, Сумський державний університет, м. Суми, Головіна Д. В. канд. екон. наук, доцент Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ

Організація освітньої діяльності в умовах широкого застосування інформаційних технологій передбачає постійне удосконалення [1-6]. При цьому незмінними залишаються три чинники, які викладач повинен враховувати: положення загальної теорії навчання, закономірності викладання у вищій школі, специфіку змісту конкретної дисципліни, яка резонує з актуальними викликами суспільства. У практиці викладання реалізуються декілька принципів дидактики, але, з огляду наявності глобальних проблем людства, стрижневим стає *виховуюче-розвиваючий*.

Дисципліни професійної підготовки бухгалтера чи фінансиста мають усі можливості його реалізації. Викладачі досить часто поєднують його із проблемністю навчання. Якими мають бути інноваційні напрямки стратегічної аналітики в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки? Які підсистеми мають бути організовані у системі бухгалтерського обліку для управління ефективністю? Що в них треба змінити, щоб забезпечити інформаційну підтримку прийняття рішень з меншими ризиками? Як організувати облік екологічної діяльності підприємства? Якою є роль працівників обліково-аналітичних та фінансових структур в реалізації концепцій сталого розвитку та соціальної відповідальності? Яким чином професійна діяльність бухгалтера-фінансиста сприяє реалізації стратегії підприємства? Який зв'язок між інноваційним лідерством та способами отримання й аналізу інформації? Які методики доцільно застосувати для створення інформації для управління конкурентоздатністю створюваного продукту? Як обліковувати зобов'язання в умовах коронавірусних захворювань та карантину? Ці та інші актуальні проблеми необхідно з'ясувати у процесі обговорень, дискусій, обґрунтуванні застосовуваних для розрахунків методик.

Вища освіта є елітною, тому особливої уваги потребує реалізація *принципу науковості*. Відбір найбільш суттєвого наукового матеріалу, який дозволяє забезпечити точне та наочне сприйняття об'єктів бухгалтерського обліку спрощується завдяки правильним пошукам в інтернет-ресурсах. В опануванні студентами нових термінів, визначень та понять допомагають пошукові системи, головне спрямувати їх корисні ресурси. Вже майже 20 років студентам в нагоді стає Вікіпедія – загальнодоступна вільна багатомовна онлайн-енциклопедія. Між тим, наш практичний педагогічний досвід свідчить про те, що на етапі підготовки перших рефератів у вищій школі не всі студенти, наприклад, користуються спеціальним інструментом « Google Академія » пошукової системи Google; при використанні матеріалу не здійснюють відповідних посилань, порушуючи правила академічної доброчесності.

Вважаємо доцільним демонстрування студентам авторських профілей визнаних вчених у сфері обліку, фінансів тощо. Разом з тим, сам лектор має бути готовим до того, що деякі студенти можуть поцікавитися і його профілем. що виступає мотивуючим чинником для лектора – лідера навчального процесу. Наочною у цьому контексті є інформація, представлена Жуком В. М.

(<http://magazine.faa.org.ua/profil-vchenogo.html>).

Важливо, що завдяки цьому інструменту можна легко підшукати наукову літературу з різних дисциплін і джерел: статті, дисертації, книги, автореферати й судові рішення. Індекс Google Scholar містить більшість рецензованих онлайн журналів Європи та Америки найбільших наукових видавництв. За функціями він схожий на вільнодоступні системи Scirus від Elsevier, CiteSeerX та getCITED, а також на інструменти засновані на підписці, такі як Elsevier Scopus та Thomson ISI's Web of Science.

Позитивним для послідовного навчання є те, що сучасні інтернет технології, дають рекомендації щодо контенту, доцільного для перегляду, який відповідає попереднім запитам користувача ресурсу. Студентів також необхідно навчити неформально користуватися гіперактивними посиланнями.

Реалізація принципу науковості передбачає пояснення, наприклад, причини виникнення інтересу до економічної безпеки підприємства, застосування інформаційно-комунікаційних технологій та математичного інструментарію процесів формування інформаційно-аналітичного забезпечення управління фінансово-економічною безпекою суб'єктів господарювання.

Важливим напрямом реалізації принципу науковості є залучення студентів до виконання наукових досліджень, які проводять професійні організації, випускаюча кафедра; участі у науково-практичних конференціях, формування навичок роботи з оприлюдненими матеріалами. Викладач повинен розкривати досягнення відомих і поширених знань про сталий розвиток, економічну та фінансову безпеку тощо як невидиму канву своїх лекцій. Темі рефератів, курсових, магістерських та наукових робіт повинні стосуватися дискусійних проблем людства через призму професійної діяльності бухгалтера, аналітика, аудитора чи фінансиста.

Науковий матеріал, розмішений в електронних ресурсах, повинен бути методично опрацьованим, розміщеним у логічній послідовності, звільненим від

усього зайвого. Саме це забезпечить реалізацію принципу *доступності* навчання та контакту з аудиторією.

Ілюстрація можливостей практичного застосування набутих знань щодо створення інформації, корисної для досягнення стратегічних цілей підприємства, максимально наближений матеріал навчальних кейсів до існуючої практичної діяльності, організація онлайн-зустрічей з практичними працівниками передбачають реалізацію принципу *зв'язку теорії з практикою*.

Щоб студент дізнавався, які питання цікавлять практикуючих бухгалтерів в режимі реального часу доцільно запровадити обговорення добірок відповідей на актуальні питання у фахових інтернет-джерелах. Деякі з ресурсів представлено у табл. 1.

Таблиця 1. Е-джерела інформації для опанування змісту фахових дисциплін та формування професійного судження бухгалтера, аудитора, фінансиста

Інтернет- адреса	Назва ресурсу	Зміст	Слоган/логотип
https://ibuhgalter.net/ –	Професійний бухгалтер - бухгалтерський інтернет –портал	Пропонує електронні книги, вебінари, каву-брейк з АСами, забезпечує можливість спілкування між бухгалтерами	Інших читають – з нами працюють
https://uteka.ua/ua	Uteka.ua –ресурс ГК «Баланс», найбільшого в Україні бухгалтерського медіахолдингу	Розміщує публікації, огляди, готові рішення на актуальні питання практики .	Ми робимо все ,щоб ваше життя стало легшим
https://www.ufpaa.org/	Сайт ФПБАУ	Здійснює участь у розробці нормативно-правових документів, проводить дослідницьку роботу, організовує навчання та сертифікацію, підбирає літературу для навчання тощо	-
http://federation.faf.org.ua/	Федерація аудиторів, бухгалтерів і фінансистів АПК України	Розміщує складові обліково-аналітичного забезпечення професійної діяльності обліково-фінансових служб агропромислового сектору економіки	Логотип ФАБФ символізує відповідь на питання природи економічного багатства
https://buhgalter911.com/uk/about-buhgalter911/	Бухгалтер 911	Бухгалтерський портал – розміщує нормативно-правову базу, організовує школи, семінари, веде блоги тощо	-
http://www.afj.org.ua/	"Облік і фінанси"	Оприлюднює результати наукових досліджень	-
https://bz.ligazakon.ua/	Бухгалтер та закон	Аналітичні матеріали з практичними рекомендаціями експертів. Гіперпосилання на нормативно-правові акти	Коли закон на вашому боці
https://balance.ua/ru/publishing/	Всеукраїнський бухгалтерський клуб «Баланс»		Бухгалтерія - це любов!

Фахові дисципліни неможливо вивчати без забезпечення *наочності*. Відсутність дошки при використанні дистанційних технологій можуть компенсувати записані відео-лекції. Заздалегідь необхідно підготувати схеми (організації управлінського обліку, взаємозв'язку фінансового та управлінського обліку, процесу прийняття рішень, класифікації витрат тощо), графіки (поведінки витрат, точки безбитковості тощо), таблиці (Звіту про сталий розвиток тощо), розрахунки (сум збитку за забруднення довкілля). При цьому як зміст матеріалу, так і форма його подання повинні бути *доступними* для розуміння. Між тим, викладач повинен знати, що заздалегідь виготовлені, наприклад, схеми не завжди «збуджують» думку. Тому доцільно пропонувати одному із студентів демонструвати свій екран та послідовність виконання певних процедур, а іншим доручити бути його тьюторами.

Можливості YouTube дозволяють проглянути відео-матеріали за фахом. Отже викладачам провідних університетів необхідно створювати відео – контент на платформі YouTube, щоб конкурувати молодими компаніями, що з'явилися в сучасному освітньому інтернет-середовищі та успішно проводять вебінари, готують учасників післядипломної професійної освіти до складання певних іспитів. При цьому викладач має об'єктивно визначати обсяг та зміст основного навчального матеріалу за формами занять, викладати матеріал для поглибленого вивчення під час самостійної роботи.

Роль викладача у процесі формування загальних та спеціальних компетенцій полягає у тому, щоб усвідомлення студентами «знати», перетворилися у «бажання знати», а наявність ситуаційних завдань, які потребують вибору альтернативних рішень, дозволяли студентам самостійно вирішувати професійні завдання.

Принцип міцності знань зумовив необхідність окресленні програмних результатів навчання, які оприлюднені у силабусах. Викладач, знаючи, що все студент запам'ятати не в змозі, повинен розподілити на дві частини: матеріал, який треба запам'ятати назавжди і матеріал, який можна розглядати як необхідне доповнення до першої частини. До другої групи входить інформація, яку можна знайти в нормативно-правових чи інших регламентних документах на певних ресурсах. Із нею необхідно навчати працювати як на практичних заняттях, так і при проходженні практики чи самостійному вивченні, дозволяючи користуватися при проведенні всіх форм контролю знань. Від дисципліни до дисципліни варто озвучувати зміст ключових професійних понять, розширюючи коло професійних завдань їх використання. У процесі навчання необхідно пам'ятати про індивідуальні та колективні форми діяльності. Між тим, робота бухгалтера-фінансиста завжди здійснюватиметься у колективі, тому необхідно привчити студента відповідально ставитися до виконання поставлених завдань, дотримуючись встановлених дедлайнів.

Принцип професійної спрямованості навчання дозволяє реалізувати його зміст. Викладач повинен докласти зусиль, щоб навчити студентів створювати відфільтровану релевантну інформацію для відповідних стейкхолдерів.

Застосування дистанційних технологій навчання в освітньому процесі не лише забезпечило його учасників певними перевагами, але й супроводжується

труднощами, яких необхідно навчитися уникати якомога швидше. Серед них наступні.

До першої групи віднесемо несвоєчасність актуалізації змісту матеріалів, викладених на відповідних ресурсах, і що гірше – відсутність за деякими дисциплінами розробленого контенту. Форма зв'язку з викладачем має бути зрозумілою студентам.

Друга група проблем носить технічний характер. Зокрема мова йде про : неякісне інтернет-з'єднання, відсутність у однієї зі сторін відповідних девайсів, камер для відео зв'язку; невміння використовувати деякі програми (Zoom, Meet, Viber, декотрі з пакету Microsoft Office), обмеженість у часі онлайн конференцій; відсутність певних навичок комунікації (управління силою голосу, швидкість реагування для зворотного зв'язку, недотримання дрескоду), нерозуміння необхідності здійснювати реєстрацію присутності та активності при обговоренні; можливість формальної присутності на навчального заняття; несвоєчасність викладання контенту викладачем чи виконаного завдання студентом, недостатність часу на відпочинок між парами (малі перерви) тощо.

Третя група включає труднощі психо-емоційного характеру. Викладачеві не вистачає очей учасників занять, студентам – сміливості у дискусіях, культури спілкування, дотримання дрескоду тощо. Всі вони також пов'язані з особливостями кожного індивідуума.

Сучасні інновації в освітній діяльності змінюють і викладачів, і студентів, які повинні залишатися свідомими учасниками змін у країні, нести відповідальність за досягнення цілей навчання перед собою, країною та суспільством.

Список використаних джерел:

1. Зубілевич С. Роль професійних організацій у підготовці бухгалтерів в Україні / С. Зубілевич / Нова педагогічна думка. – 2013. – № 1.2. – С. 177–179. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2013_1.

2. Канцедал Н. А. Бухгалтерський облік цифрової епохи: розширення термінологічних кордонів. Облік і фінанси. 2019. № 1(83). – С. 28.–34. URL: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-1\(83\)-28-34](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-1(83)-28-34)

3. Карпенко О. В. Управлінський облік: методика викладання у вищій школі : навч. посібник. – ЦУЛ, 2007. – 408 с.

4. Карпенко О. В., Плікус І. Й., Головіна Д. В. Цифрова економіка: виклики для освіти та ринку праці в Україні (на прикладі обліково-фінансових спеціальностей). *Приазовський економічний вісник*. 2019, Вип. 5(16), 220–228 с.

URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2019/5_16_uk/39.pdf

5. Левочко М. Т. Професійна підготовка майбутніх фахівців економічної галузі: теорія, методика, організація [монографія]/М.Т. Левочко; Держ. акад. статистики, обліку і аудиту. – Київ : ДП «Інформ.-аналіт. агенство», 2009. – 495 с.

6. Ценклер Н. І. Кейс-методика викладання облікових дисциплін у вищих навчальних закладах / Н. І. Ценклер // Удосконалення обліку, контролю, аудиту, аналізу та оподаткування в сучасних умовах інтеграційних процесів у світовій економіці: тези доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород, 18-19 квітня 2018 р.). Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2018. – С.142–145.